



Amsterdam, 1200'lü yıllarda Amstel Nehri'nin ağzında bir balıkçı kasabası olarak kurulmuş.

BEST MEN

# Amsterdama!

Bizi pek çok yerde görüyorsunuz. Dergilerde, gazetelerde, televizyon programlarında konuk olarak ya da birbirinden ayrıcalıklı yerleri anlattığımız kendi televizyon programımızda... İşte o programın Amsterdam bacasında, gecesini ayrı, gündüzünü ayrı geçtik, kazan-kepçe misali Amsterdam'ın.

Serda BÜYÜKKOYUNCU - serda.buyukkoyuncu@gmail.com / Fotoğraflar: iStock

**B**est Men, Amsterdam'ın altını üstüne getirdi. Peki Best Men kim midir? Aşk olsun, yer yerinden oynadı, bilmeyen kalmadı. Magazin dünyası sallandı. Daha yeni ALEM'in sayfalarında boy boy poz verdik, bizimle röportajlar yapıldı. Best Men, yani seyahat yazarları bendeniz Serda Büyükkoyuncu ve Saffet Emre Tonguç. Nam-ı diğer 'Modern Zamanlar Seyyahları', yani Best Men adlı ortaklar. "Biz geçtik, sizi de gezdirelim dedik" dersek inanmayın, gayet edepli bir yazı bu. Fenerin kırmızı olduğu halleri yazacağımı düşünüyorsanız, feci yanıldınız.

#### Amsterdam'ı nasıl bilirdiniz?

1200'lü yıllarda Amstel Nehri'nin ağzında sulak araziler üzerinde bir balıkçı kasabası olarak kurulmuş Amsterdam. Balıkçılar, sellerden korunmak amacıyla 'terp' adı verilen tepelikler oluşturmuşlar ve buralara yerleşmişler. Önce adı Amstel Irmağı'nın üzerine kurulan bir tür baraj olan bu su bendi (dam) sebebiyle 'Amstelredamme'miş.

Zamanla değişerek Amsterdam olmuş. Yaa öyle oldum olası Amsterdam mı zannediyordunuz yoksa bu sulak diyarları? Adamlar selden kurtulmaya çalışırken, kurumuşlar Amsterdam'ı. Amstel Nehri üzerine inşa ettikleri bu baraj sadece gelgitleri kontrol etmekte kalmamış, büyük gemilerin nehir geçişini de engellemiş. Bu gemiler mallarını iç bölgelere iletebilmek için yerel tekneleri, mavnaları kullanmak zorunda kalmış. Hollanda kontu Floris, 1275'te Amstel Nehri'ne yapılan bu baraj civarında yaşayanlara Amstel Nehri'nde geçiş ücreti ödmeden ticaret yapma izni vermiş. Böylece Amsterdamlılar vergi vermeden topraklarından geçme özgürlüğüne kavuşmuş. Bu da onlara nehir boyunca ticaret tekeli tanıtmış. Böylece, önemli bir gelir kaynağı oluşmuş. Yani bir tür köprünün başını tutma hesabı... Kasaba halkı türlü tekniklerle sellerden de, düşmanlarından da korunmayı öğrenmiş. Aynı zamanda avladıkları ringa balıklarını uzun süreli saklayabilmek için geliştirdikleri

bir yöntem sayesinde kasaba halkı, Avrupa'ya balık ihraç etmeye başlamış... Bir yandan da Hamburg'dan getirdikleri buraları satmaya başlamışlar, 1323'te ise gümrüksüz bira limanı haline gelmişler. Bu sayede daha da zenginleşmişler. Kıyı boyunca yaptıkları ambarlı evleri depo olarak kullanmışlar. Bu depo evlerin cepheleri ahşap, çatıları sazdanmış. 1421 ve 1452'de yaşanan büyük yangınlardan sonra kentteki bina inşaatlarında ahşap kullanmak yasaklanmış ve yerine tuğla kullanılmaya başlanmış. 1600-1700 yıllarında 'Altın Çağ'ını yaşamaya başlamış Amsterdam. 'Altın Çağ' olarak adlandırılan 17. yüzyıl başlarında, dünyanın en varlıklı şehirlerinden biri haline gelmiş. Ayrıca Amsterdam'dan Kuzey Amerika'ya, Afrika'ya, Baltık Denizi'ne yapılan gemi seferleri ile dünya ticaret ağı oluşturulmuş. 18. ve 19. yüzyıllarda İngiltere ve Fransa'ya karşı girişilen savaşlar nedeniyle Amsterdam'ın refah düzeyinde de gerilemeler yaşanmış.



Venedik'ten daha fazla sayıdaki 100 km'yi aşan, 100'den fazla kanalıyla, Paris'ten daha fazla sayıdaki 1200 köprüsüyle, Avrupa'nın en çekici ve heyecanlı şehirlerinden biridir Amsterdam.

1815'te Hollanda Krallığı kurulmuş. Hızla gelişen ticari ihtiyaçları karşılamak üzere finansal yapılanma ve bankacılık uygulamaları bu dönemde gelişmiş. Zenginliğin sonucu gelen refah, güzel sanatları ve bilimsel çalışmalarını bu dönemde hızlandırmış; Rembrandt, Frans Hals, Vermeer ve Paulus Potter gibi ünlü sanatçılar bu dönemde yaşamış. 19. yüzyılın sonlarında şehre yeni müzeler, bir tren istasyonu ve bir konser salonu inşa edilmiş. Şehri Ren Nehri'ne ve Kuzey Denize'ne bağlayan su kanallarıyla, Amsterdam'ın tüm Avrupa'yla ve dünyayla olan ticari bağları daha da gelişmiş. Hollanda, I. Dünya Savaşı'nda tarafsız kalmış, yerleşim bölgelerini ve tarım alanlarını büyütecek yöntemlerle toprak kazanmaya çalışmış. II. Dünya Savaşı'nda da tarafsız kalmayı seçmiş Amsterdam, ancak 1940'ta Almanya'nın işgali üzerine kraliyet ailesi ve parlamento üyeleri kaçarak Londra'ya sığınmışlar. Yahudilerin gördüğü zulmü protesto eden Hollandalı liman işçileri bir günlük grev ile durumu protesto etmişler ancak hemen hemen tüm Yahudiler toplama kamplarına götürülmüş. Savaşta, sadece 5000 Hollandalı Yahudi sağ kalabilmiş. Savaşın sona ermesiyle toparlanmaya çalışırken, müteahhitler kanal evlerini ve boş binaları yıkmak istediklerinde Amsterdamlılar bu yapıların kendilerine miras kaldığını düşünerek yıkıma izin vermemişler. Günümüzde de bu tarihi yapı korunmuş. Hollanda'nın Avrupa Birliği'ne 1957'de dahil olması ve bunun ilerleyen sonuçları sebebiyle de bu güzel şehre vize olmadan gelememiş. Venedik'ten daha fazla sayıdaki 100 km'yi aşan, 100'den fazla kanalıyla, Paris'ten daha fazla sayıdaki 1200 köprüsüyle, Avrupa'nın en çekici ve heyecanlı şehirlerinden biridir Amsterdam. Kanallar birbirlerine

köprü ve taş yollarla bağlıdır. Küçük bir şehir olduğu için her yere yürüyerek gidebilirsiniz. Kentin planı başlangıçta karmaşık gibi görünse de daha çok bir örümcek ağı biçimindedir. Örnek olarak meydanı geniş caddeler ve dar sokaklardan oluşan at nalı şeklindeki Amsterdam'ın merkezi Dam'ı gösterebilirim. Meydan, eski su yolları ve büyük çemberler şeklinde kanallarla çevrilidir. Bu kanallar ağının 'grachten' deniyor. Orta Çağ Amsterdam'ının dış duvarı sayılan Singel'e ek olarak, kent genişledikçe Herengracht (Centilmenler Kanalı), Keizegracht (İmparator Kanalı), Prinsengracht (Prens Kanalı) adlarıyla yeni kanallar yapılmış. Kentte kaybolursanız korkmayın. Bu kanallar H, K, P dizisiyle alfabetik sıralı.

### Haydi gelin, turlayalım Amsterdam'ı, Amsterdam sokaklarını AMSTERDAM CENTRAAL

Ana tren istasyonundan başlayalım önce... Ne de olsa günümüzde uluslararası ticaret ve ulaşımın can damarlarından biri tren yolları kuşkusuz. Ancak eski liman duvarının olduğu yere Amsterdam Centraal adı verilen merkez istasyonunu inşa etmek o dönemlerde deniz ticareti ile yaşayan bir şehir için çok ağır bir darbe olmuş. İstasyon, 1889 yılında açılmış ve şehrin en önemli simgesi olan eski limanın yerini almış, deniz ulaşımının yükünü tamamıyla ortadan kaldırmış. Amsterdam'ın uluslararası tren bağlantısı bu istasyondan başlıyor. Tren istasyonu olmasının yanı sıra bina, 19. yüzyıl mimarisinin en güzel örneklerinden biri olma özelliğine de sahip. Petrus Josephus Hubertus Cuyper (Hişt, gülmeyin. Adam çekmiş zaten çekeceği kadar isminden) ile A.L. van Gendt tarafından

tasarlanmış, ki Cuyper Hollanda'nın ulusal müzesi olan ünlü Rijksmuseum'u da inşa etmiş. Bu arada Gendt'in de şehrin en büyük konser salonlarından Concertgebouw'un tasarımı olduğunu hatırlamakta fayda var. İstasyonun ikiz kuleleri ile orta bölümündeki muhteşem tasarım sanki bir zafer takı gibi görünüyor. Şehre gelenler için gerçekten çok etkileyici bir giriş noktası. İstasyon binası 8600'den fazla ahşap kazık ile desteklenmiş üç yapay ada üzerinde yer alıyor. (Meşhur Kazıklı Voyvod'a'ya ithaf olunur. Kazıklar başka amaç içinde kullanılabilirmiş değil mi?) Binanın yapımı sırasında şehri nehirden ayırması nedeniyle türlü tartışmalar yaşanmış. Ticaret, seyahat ve şehrin tarihinin işlendiği çok sayıda figür, binanın gösterişli kırmızı tuğlalı cephesinde yer alıyor. Haydi şimdi yola devam edelim. Anlamadım yorulduz mu? Haydi canım, daha yeni başlıyoruz. Dinlenmek yok, ilerde bir kahve molası vereceğiz nasılsa.

### SINT NICOLAASKERK

Centraal İstasyon'na arkanıza dönerek kent merkezine doğru ilerlerken sol tarafta kulelerini gördüğünüz kilise Aziz Nikolas Kilisesi... 'Denizcilerin Koruyucusu' Aziz Nikolas, Amsterdam'ın çok önemli dini ikonlarından bir tanesi. Hollanda'daki pek çok kilise onun adına yapılmış ve Hollanda'nın önemli etkinliklerinden biri olan Hediye Verme Günü de yine bu isim altında yapılıyor. Mimar Adrianus Bleijs tarafından yapılan bu katolik kilisesinde, Katoliklerin yaşamının zorlaştırıldığı o dönemlerde yapılmış gizli şapel de var. Siz de aynı fikirde olacak mısınız bilmiyorum ama dış cephesi bana hep oldukça ürktücü gelir. Binanın içine girersiniz kare sütunları ve köşeli kemerleri ile gerçekten antısal bir



yerde olduğunuzu hissedeceksiniz. Bakalım mihrabın üzerindeki Habsburg İmparatoru Maximilian'ın şehrin sembolü olan tacını bulabileceğiniz mi?

### BEURS VAN BERLAGE

İstasyon karşısındaki köprüyü geçince solunuzda üstü camla kaplı tur teknelerinin, sağınızda ise kafelerin olduğu bulvarın adı Damrak Bulvarı... İstasyondan yürüyerek beş dakika, Dam Bulvarı'nın başlangıcından üç dakika mesafede olduğunuzu gördüğünüz bu binanın arkasına geçin. Ülkenin ünlü Bijenkorf adlı çok katlı alışveriş merkezini gördünüz mü? Evet, burası vakti olanlar için daha sonra gelinecek yerler arasına not edildi mi? Tamam. Şimdi tekrar binanın önüne gelelim. Şu an eski borsa binası Beurs Van Berlage'nin önündesiniz, yani Damrak'ın başında. Bina 1903 yılında açıldığında mimarisi çok modern bulunmuş. Binanın sade çizgileri, 19. yüzyıl sonundaki mevcut mimari tarzlardan oldukça farklı. Bu yapıyla klasik mimariden uzaklaşmanın bir kanıtı sanki. Bu tasarım daha sonraları Amsterdam ekolüne de önyak olmuş. Ama maalesef dönemin borsa tüccarları burayı pek sevmemiş ve günümüze kadar amacına uygun olarak gelememiş. Bina günümüzde kültürel etkinliklerde kullanılıyor. İçeri girdiğinizde insanlığın Adem'den o dönem borsacılarına doğru geçirdiği evrimini gösteren güzel duvar süslerini bulacaksınız. Binanın sol tarafındaki çok sayıda iç içe geçmiş sokağın bulunduğu bölgenin adı OudeZijd, yani Eski Yaka. Bu bölge hala eski Orta Çağ ambarlarına ev sahipliği yapıyor. Kentin modern yüzüne göre daha karanlık olan sokaklardaki binalar da daha dar ve daha yüksek. Ünlü gotik OudeKerk (Eski Kilise) de bu sokaklarda önünüze çıkacak... Anlamadım? Red Light Street mi? Götüreceğim sizi oraya da söz. Her şeyin bir sırası var değil mi ama? Şurada genel kültür vermeye çalışıyoruz azıcık. Dikkatinizi buraya verin bakayım. Haydi devam ediyoruz... Hey, sayfayı erken çeviren sabırsız arkadaş. Geri gel bakayım buraya sen!

### OUDEKERK

Amsterdam'ın en eski cemaat kilisesinin yapımına 13. yüzyılda başlanmış. 300 yıl boyunca da ek şapellerle bina büyütülmüş, yoksulların sığındığı, tüccarların bir araya geldiği çok süslü bir kilise olmuş ve daha çok cemaate hizmet edebilir hale gelmiş. Hazırlıklı olun, Rembrandt'ın karısı Saskia'nın da mezarının bulunduğu çok sayıda mezar taşına rastlayacaksınız. Tarihten kesitler betimlenmiş vitray pencereleriyle, barok mimarisine çok görkemli görünen kiliseden etkilenmemek mümkün değil. John Westerman'ın meşe ağacından yapılmış muhteşem orgunun sekiz körüğü ve 54 tane de etkileyici yıldızlı borusu var. Mermer ve ahşap dini kabartmalarla süslü bu orgun fotoğrafını çekmeyi unutmamalısınız. Binanın yıldızlı tavanındaki tonoz resimleri 15. yüzyıldan kalma. Resimlerin üzeri dini sebeplerle 1755'te mavi boya ile kapatılmış ve 1955 yılına kadar da öyle kalmış. Meryem Ana şapeli,



REMBRANDT'IN EVİ

'Meryem Ana'nın Ölümü' adlı resmin bulunduğu ünlü vitray pencerenin yer aldığı şapel. Süslemeli sütunların nişlerindeki Havarî heykellerini 1578'te 'ikon kırıcılar' adlı vandallar parçalamış. Hah, işte şimdi geldik Amsterdam'ın kalbine. Bekleyen dervişler, muradına ermişler.

## KIRMIZI FENER MAHALLESİ

OudeKerk Kilisesi'nin güney batısındaki bölgenin adı, liman şehri olması sebebiyle denizcilere hizmet eden hayat kadınlarının evlerinin dışına astıkları kırmızı fenerlerden geliyor... Amsterdam'da bu mesleğin kökenleri 13. yüzyıla dek uzanıyor. Amsterdam'ın liman şehri olması ve şehre gelen çok sayıda gemi mürettebatının ihtiyaçları sebebiyle bir meslek haline almış... Hatta malum meslek o kadar yaygınlaşmış ki, bu konuda önlemler almaya gerek duyulmuş. Belirlenmiş olan alanların dışına çıkan kadınlar, trampet ve düdükle uyarılarak geri yollanıyormuş. 100 yıl sonra 'Alterasyon'un ardından Kalvinistler bu mesleği tamamen yasaklamaya çalışmış. 17. yüzyıl ortalarından itibaren ise açıkça hoşgörü ile karşılamaya başlamış Amsterdamlılar. Öyle ki, 1850'de şehrin nüfusu 200 bin kişi iken şehirde 200'den fazla genelev varmış. Hatta ünlü zengin müşterilere hizmet eden ünlü hanımlar bile varmış. Günümüzde sıkı sağlık kontrolleri ile hayat kadınlığı mesleği ve bu bölge yasal hale gelmiş. Bu mahalle sadece seks turizmine ve hayat kadınlarına değil, mağazalar, restoranlar ve iş yerlerine de hizmet ediyor. Akşamları daha çok yetişkinlere yönelik eğlence ve şovlarla mahalle çok renkli bir hale

geliyor. Kırmızı neon ışıkları altındaki pencerelerde müşterileri bekleyen hanımlar modern Amsterdam'ın simgelerinden. Geceleri dar geçitler tehlikeli olabilir, bu sebeple yalnız dolaşmanızı tavsiye edeceğim. Ancak gündüz bu sokaklarda keşfedecek çok şeyler bulacaksınız. Eğer Wallen ya da Wallejtes adını duyarsanız da bu smitten söz ediyor demektir. Çünkü bu bölge Duvarlar ya da Küçük Duvarlar adıyla da biliniyor. Kentin en güzel demir köprüleri ve dar sokakları da bu bölgede...

## MUSEUM HET AMSTELKRING

Türkçesiyle Gizli Kilise... Kırmızı Fener Mahallesi'nin Küçük Duvarlar bölgesinde, 17. yüzyıldan kalma eski Amsterdam evleri mimarisinde olan bir Katolik kilise burası. Katoliklerin ibadet etmesinin yasaklandığı 1578 yılında Jan Hartman ve arkadaşları, 1661'de bu binayı bir tüccardan satın alarak gizli bir şapel haline getirmişler. O yıllarda çok sayıda gizli şapel olsa da, günümüze kadar gelen tek şapel bu. Daha sonra yanındaki üç ev de eklenerek şapel kilise haline gelmiş. 18. yüzyıl eşyaları ile döşenmiş kilise, müze değil ve hala düğünlere ev sahipliği yapıyor. Müzenin içinde eski zengin günlerdeki gibi dekore edilmiş olan misafir odası, 17. yüzyıl Hollanda klasik dekorasyonunun ve süslemesinin harika bir örneği olarak yer alıyor. Yine müzenin içerisinde eskiden kullanılan küçük ahşap bir günah çıkarma hücresi de Arka Ev'in oturma odası olan bölümde yer alıyor. Bu eski gizli kilise 1735'te daha fazla cemaat için genişletilmiş ve 1887'de tamamlanana dek de Katolik cemaatine hizmet vermiş.



1200'lü yıllarda **Amstel Nehri'nin ağzında** sulak araziler üzerinde **bir balıkçı kasabası** olarak kurulmuş **Amsterdam**. Balıkçılar, **sellerden korunmak amacıyla** 'terp' adı verilen **tepecikler oluşturmuşlar** ve buralara yerleşmişler.

## DE WAAG

OudeKerk Kilisesi'nin güney doğusunda şehrin en eski yapılarından biri. Bu bina Amsterdam'daki en eski sınırlar evi. Buraya gelmek için Çin mahallesini kullanmanızı öneririm ama yaya olarak gelmelisiniz, çünkü Çin mahallesindekiler burada bisiklete binmeyi yasaklatmışlar. De Waag aslında 1450'deki büyük yangından sonra yapılan duvarlarla birlikte şehrin doğudaki sınırlarını belirlemiş ve 1488'de kullanılmaya başlanmış. Kuleleri ve mimarisiyle çok hoş görüne de, 16. yüzyılda halka açık idamların yapıldığı yer olarak tarihe geçmiş. Burada idamlar gerçekleştirilir ve mahkumlar kulelerde akıbetlerini beklerlermiş. 17. yüzyıla gelindiğinde ise şehre gelen yüklerin tartıldığı bir yer olmuş. Köylüler burada ürünleri tarttırıp, buna göre de vergilerini öderlermiş. 1691'de binanın orta taraflarındaki büyük sekizgen kule eklenmiş. Binanın üst katı ise Loncalara toplantı amaçlı açılmış. Rembrandt'ın ünlü Dr. Tulp'un Anatomi Dersi ve Dr. Diejman'ın Anatomi Dersi tabloları burada toplanan ve kadavralarla çalışan Cerrahlar Loncası tarafından ismarlanmış ve bu binada sergilenmiş. Günümüzde ise gotik dekorasyonu ile şık bir kafe olarak kullanılıyor, çevresinde ise çeşitli günlerde farklı farklı şeylerin satıldığı. Nieuwmarkt (Yeni Pazar) kuruluyor.

## SCHREIERSTOREN

Orta Çağ'daki kent duvarlarından hala günümüze kadar ayakta duran bu kulenin adı 'Ağaçlar Kulesi' diye geçiyor. Amsterdam'ın en eski binalarından bir tanesi. 1480 yılından günümüze kadar gelmiş. Kentin

duvarlarının devamındaki bu kulenin adı ve anlamı konusunda tarih boyunca ortak bir fikre varılamamış. Bir görüşe göre kulenin isminin denizci kocalarını bu kuleden uçurlarken ağlayan kadınlardan (schreien), bir diğer görüşe göre de kulenin şehir duvarlarının keşiştiği köşede olması sebebiyle keskin (scherpe) adından kaynaklandığı söyleniyor.

## ZUIDERKERK

Waag'dan devam edince görülen bu yapı, reformasyonun ilk kilisesi olan 17. yüzyıl Protestan kilisesi. Hendrick de Keyser tarafından tasarlanan Rönesans mimarisindeki kilisede Rembrandt'ın oğlu Titus'un mezarı da var. Oldukça ilginç kulesinin külahı, sütunları üzerinde bulunan gösterişli saat, soğan biçimindeki kubbesi benim hep dikkatimi çekmiştir. 1929'a kadar kilise olarak hizmet veren bina, 1988'de restore edilmiş. Günümüzde de şehrin planlama bürosuna ev sahipliği yapıyor.

## REMBRANDT'IN EVİ

Kırmızı Fener uymadıysa, size kırmızı panjur verelim. Kırmızı panjur, üç katlı bu bina, Rembrandt'ın meşhur olduğu dönemlerde oturduğu ev. 1639'dan 1660 yılına kadar bu binada yaşamış zat-ı muhterem. Mezarı OudeKerk'te bulunan karısı Saskia ve mezarı Zuiderkerk'de olan oğlu Titus ile bu evde yaşamış ve büyük bir stüdyo kurarak çok sayıda öğrenci yetiştirmiş... Ama 1656 yılında iflas edince tüm mal varlığını satmak zorunda kalmış. 1990'da aslına sadık kalınarak yeniden dekore edilmiş ve müze haline getirilmiş. Burada sanatçının oyma baskılarını, kendi





**Osmanlı'dan getirilen laleler olduğu gerçeğini atlamamalı.**

**Lale, 1562'de İstanbul'dan kumaş getirip Anvers Limanı'na yanaşan bir gemideki kumaş balyalarının içinde gelmiş.**

portrelerinden oluşan koleksiyonunu, ayrıca manzara ve nü çalışmalarını, dini ve sosyal konulu resimlerini de görebilirsiniz.

## WATERLOOPLEIN

Adını ünlü Waterloo savaşından alan bu bölgede kurulan şehrin en eski bit pazarı, meraklıları için bir cennet. Uzak Doğu ve Asya'nın kıyafetlerini, her türlü ikinci el giysiyi, birbirinden ilginç eşyaları bulacağınız bu pazarın doğusunda gitmenizi önerdiğim 'Musa ve Harun Kilisesi' isimli Katolik bir kilise de var. Kilise 1840 yılında gizli bir şapelin yerine inşa edilmiş. Eski kilisenin ahşap ikiz kulelerinin üzerinde yer alan eski ahitten Musa ve Harun'a ait figürler, 1990'da yenilenen kilisenin bir duvarında sergileniyor. Waterlooplein ve bit pazarının sınırları içinde kalan evsizlerin yerleştiği ve bölgenin düzenini bozduğu iddia edilen Eski Yahudi Mahallesi'ndeki bazı evler, türlü protestolara rağmen yıkılmış ve bölgeye gösterişli iki büyük bina yapılmış: Muziektheater ve Stadhuis. Hollanda Ulusal Bale ve Opera gösterilerine ve ünlü uluslararası gösterilere ev sahipliği yapan Muziektheater, Amstel Nehri kıyısında görkemli camlı ön cephesi ile geceleri çok çarpıcı bir görüntüye sahip. Şu an bulunduğunuz yer olan Waterlooplein'in sonuna kadar gidip, Yahudi direnişçiler anısına yapılmış anıtı da görmeyi ihmal etmeyin.

## BLAUWBRUG KÖPRÜSÜ

Mavi Köprü, Amsterdam'ın ilginç köprülerinin başında gelir. Burada eskiden var olan köprünün renginin mavi olması, isminin Mavi Köprü olmasının nedeni. Üstü gemicilik ve denizcilikle ilgili bezemelerle süslü olan Blaubrug, 1880 yılında Paris'teki Pont Alexander III köprüsünden esinlenerek yapılmış. Köprü, 1883'te Amsterdam'da düzenlenen dünya sergisi hazırlıkları sırasında yapılmış. Amsterdam kraliyet tacı, balıklar ve Orta Çağ gemileri heykelleriyle süslenmiş harika lambalarla döşendiğini görebiliyorsunuz.

## HERMITAGE AMSTERDAM

Güçsüzler Evi olarak 1681 yılında yapılan Neoklasik Amstelhof'un ek binası, Neerlandia'da St. Petersburg'daki Hermitage Müzesi'nin Amsterdam'daki şubesi olarak hizmet veren bir müze. Müze, koleksiyonunu sürekli genişleterek ziyaretçilere zengin koleksiyonlar sunuyor. Bu müze Rusya'da St. Petersburg'da, Rus Çarlığı'nın zenginliklerini, saltanatını, görkemli sanatlarını anlatmak amacıyla oluşturulmuş.

Müzenin hikayesi 1764'te Saint Petersburg'da başlamış. Rus Çariçesi büyük Katerina, Berlin'de bir müzayededen 200 tane tablo birden satın alınca koleksiyonculuk yapmaya karar vermiş. Kışlık sarayının yanında bir ek bina yaptırmış ve bütün sanat eserlerini buraya yerleştirmiş. Kendisinden sonra gelenler de koleksiyonu zenginleştirmiş, müze büyüdükçe büyümüş, 1917 yılından sonra da Devlet Müzesi olarak anılmaya başlanmış. Bugün orada üç milyon eser sergileniyor. Daha sonra Londra'da ilk uydu Hermitage Müzesi açılmak istense de ekonomik sebeplerle başarılı olunamamış. Kismet, Amsterdam'ın olmuş ve 2009'dan sonra çok büyük bir uydu müze olarak Amsterdam Hermitage açılmış.

## MAGEREBRUG KÖPRÜSÜ

Siska Köprü'nün adının siska olmasının sebebini kimileri Felemenkçe'de Mager kelimesinin 'siska' anlamına gelmesine, kimileri köprünün iki ucunda oturan Mager isimli çok zayıf kız kardeşlere, kimileri de köprüyü yaptıranların Mager Kız Kardeşler olmasına bağlıyor. 1969'da yapılan yeni beyaz renkli zarif iner kalkar bu köprü, direk ve kemerlerindeki ışıklarla aydınlandığı zaman çok etkileyici bir görüntü sergiliyor. Her ne kadar 1670'lerde yapılan asıl köprü olmasa da, bu güzellik Amstel Nehri'nin güneyinde yer almasına rağmen onu turistlerin uğrak yeri yapmış. Eskisinin yerine yerleştirilen bu yeni köprü, orijinalinden daha geniş tutulmuş, geleneksel iki kanatlı çalışma mekanizması aynen korunmuş. Aslında Afrika azobe ağacından yapılan bu köprüye 50 yıllık bir ömür biçilmiş. Yaklaşık her 20 dakikada bir, bir köprü görevlisi gelir, gemilere yol verir, daha sonra da bisikletine atlayıp gider. Biraz beklemeye değer ne dersiniz? Köprünün iki tarafında nehir boyunca gördüğünüz mavnalar, çok pahalı ve geniş yüzen evlere dönüştürülmüş. Amstel Irmağı'nda mavnalar hala işliyor olsalar da, karayolu ve demiryolunun yaygınlaşması sonrasında kanalların önemi oldukça azaldı. Fakat kanallar turistler için hala büyük cazibe merkezi. Amsterdamlılar içinse ulaşım amaçlı ve yaşama alanı olarak büyük önem taşıyor. 1994 yılında gezi tekneleri ve yüzen evlere sınırlamalar getirmek amacıyla bazı kanunlar çıkarılmışsa da pek bir başarı elde edilememiş.

## HERENGRACHT KANALI

Amsterdam'ın Altın Çağ döneminde yapılan kent için büyük bir değişimi simgeleyen bu ilk kanal ve çevresi,

o dönemlerde dünyanın en pahalı ve talep gören arazileriymiş. Bu sebeple de dönemin en güzel, en benzersiz evleri de buralara inşa edilmiş. Amsterdam genişledikçe Herengracht (Centilmenler Kanalı), Keizegracht (İmparator Kanalı), Prinsengracht (Prens Kanalı) adlarıyla yeni kanallar yapılmış. Bu kanallar arasında Herengracht özel bir yere sahip olmuş. Tüccarlar, Amstel civarındaki eski şehrin bakımsız sanayi bölgelerinden ve aşırı kalabalığından kaçmanın yolu olarak bu üç kanal çevresinde arsalar satın almışlar. 1660'larda Amsterdam'ın en zenginleri Herengracht'ın Altın Kavis (Golden Bernd) denilen bölgesinde muhteşem evler yapmışlar. Binaların çoğunun dış cephesi tuğladan daha pahalı ithal kum taşlarıyla kaplı. En eski malikaneler 1660'lı yıllardan kalma olanlar. Philips Vingboons tarafından yapılan 412 numaradaki evi görmeyi öneririm. Ev oldukça iyi korunmuş, güzel bir örnek. Buradaki binaların mimarisinde 18. yüzyıla kadar XIV. Louis tarzı hakim olmuş. 1730'da inşa edilen 475 numaradaki evi de görün mutlaka. Bu ev, 'kanal evlerinin incisi' diye anılıyor. Ön kapının üzerindeki iki kadın heykeli binanın anıtsal kumtaşı cephesini süslüyor. 452 numaradaki gösterişli malikane ise 19. yüzyılda yapılan restorasyonlar için iyi bir örnek. Herengracht No.497'deki Kattenkabinet (Kedi Müzesi), Altın Kavis'teki ziyarete açık olan tek ev. Buradaki kedi konulu sergileri de kaçırmayın derim. Ayrıca burada Jacob de Wit'in yanılsamalı tablolarının yanı sıra, geometrik tasarlanmış bahçeyi de görebilirsiniz. Binaların çoğu günümüzde zengin Amsterdamlılar için apartmanlar haline getirilmiş.

## REGULIERSGRACHT

Bulduğunuz yerden itibaren diğer 14 köprüyü görebileceğiniz en güzel yer... Diğer kanallara göre daha sakin olan bu kanaldaki evler de daha şirin ve mütevazı. 1664'te yapılan bu kanalın kıyısında ön cephesi eğimli tuğla binalar var. Amsterdam'ın Bolşevik Aydınlanması döneminde çıkarılmakta olan bir dergi, 19 no'lu binada hazırlanmaktaymış. 37 ve 39 no'lu evlerin ön cephesi, binaların zemininin sağlam olmaması sebebiyle suya doğru eğimli. Yine Wagenaar'ın yaptığı bir gravürde bu kanal üzerinde bir manastır olduğu da resmedilmiş.

## PLANTAGE, LALE ÇILGINLIĞI

Bu bölge, çiçek ve bitki yetiştiriminin bir sanat olduğu Hollanda için önemli bir yer. Hollanda'nın

15. ve 17. yüzyıla ait **Flaman sanatçıların eserlerinin** yanı sıra başka **efsane sanatçılar da** Rijkmuseum'um birçok **salonunda ağırlanmakta.**



RIJKMUSEUM



lale çılgınlığı döneminin temelini Osmanlı'dan getirilen laleler olduğu gerçeğini atlama. Lale, 1562'de İstanbul'dan kumaş getirip Anvers Limanı'na yanaşan bir gemideki kumaş balyalarının içinde gelmiş. Balyaların içindeki lale soğanlarını Osmanlı soğanı zanneden Anversli tüccar, soğanların çoğunu yemekte kullanıp, kalanlarını da bahçesine ekmiş. 1563'te bahar geldiğinde bahçedeki sebzelerin arasında göz alıcı laleler fıskırışmış. Flaman kökenli Ogier Ghiselin de Busbecq, Avusturya elçisi olduğu Osmanlı'dan ülkesine dönerken, yanında götürdüğü lale soğanlarını imparatorluk bahçeleri sorumlusu arkadaşı Carolus Clusius'e verip, Avusturya'da da lale üretmeye başlamış. Protestan Clusius, Katolik baskısının artması üzerine 1593'te lale soğanlarını da yanına alarak Hollanda'ya gitmiş ve üniversitesinin bahçesinde lale yetiştirmiş. Siyasi ve ekonomik olarak büyüyen Hollanda'da doğu ticaretinden zenginleşen Hollandalılar, lüks evlerinin bahçelerini lalelerle süslemeye başlamışlar o dönemlerde. Biliyorsunuz 17. yüzyılın başlarında Hollanda'da tam bir lale çılgınlığı başlamış. Nadir bulunan laleler inanılmaz fiyatlardan satılıyor. 1629'da bir lale Amsterdam'da bir malikanenin fiyatına satılınca lale herkesin dikkatini çekmiş, fakir insanlar bile lale yetiştirmeye başlamış. Yetiştirilen laleler satılınca, daha pahalı lale soğanları alınıyor. 1636'da çılgınlık çok büyük boyutlara ulaşmış. Lale ticareti kumara dönüşmüş. Laleler, barlarda alınıp satılıyor, bir lale bir günde birçok kez el değiştiriyor. Bu yüzden özelliği olmayan laleler bile inanılmaz fiyatlara ulaşmış. Bir süre sonra Hollandalılar artık lale almak yerine satmaya başlamışlar. Bu da fiyatların müthiş bir şekilde düşmesine neden olmuş. Büyük paralar kazananların yanı sıra battıkları için

Amsterdam kanallarına atlayarak intihar edenler bile olmuş. Bir süre sonra devlet bitki üretimini disiplin altına almış.

## BLOEMENMARKT, ÇİÇEK PAZARI

Tüm yorgunluğunuzu alacak bu pazar, doğanın mucizesi rengarenk çiçeklerin sergilendiği bir cennet adeta. Orta Çağ hendeklerinden birine kurulu bu pazar, yüzyıllardır hep aynı yere kuruluyor. Eskiden tekneler günlük gelip giderken, günümüzde kanalın duvarlarına sabitlenmiş olarak duruyorlar.

## LEIDSEPLEIN

Amsterdam'ın en hareketli yerlerinden birindesiniz. Gördüğünüz kafeler, barlar ve restoranlar tam bir insan mozaiğidir. Hani size kahve içeceğiz diye söz vermişim ya, işte orası burası. Haydi, oturun şu kafelerden birine ve kahvenizin tadını çıkarın. Sonra da çekinmeden dar sokaklara girin ve gezin. Bu sayede çok sayıda sinema, konser ve gösteri salonları göreceksiniz. Bu arada sizi bekleyen iki sürpriz ise gerçek boyutlarıyla bu sokaklara gizlenmiş iguana ve kertenkele heykelleri. Bulmanız büyük sürpriz olacak. Her mevsim hareketli olan bu meydandaki sokak gösterisi yapan müzisyenler bir öğrenci de olabilir, dünyaca ünlü bir müzisyen de... Yaz aylarının müzisyenleri, kış gelince yerlerini paten pisti haline gelen meydandaki paten yapanlara bırakırlar.

## VONDELPARK

1865 yılında kurulmuş bu park. Tam 46 hektar. Dönemin İngiliz bahçelerinden esinlenilerek peyzajı yapılmış. Hemen her şehir gibi Amsterdam da bu parkla nefes alıyor... Park, özellikle şehirde gecekondularda yaşayan dar gelirli için düşünülmüş. Parkın adı ilk ünlü Hollandalı şairlerden biri olan Joost Van den Vondel'in adıyla anılıyor. Parkta uzun yürüyüş yolları ve bisiklet parkurları var ama ben yine de çiftlik hayvanları ve türlü egzotik kuşları da ziyaret etmenizi öneririm.

## RIJKMUSEUM

Amsterdam Centraal'in tasarımını da yapmış olan Petrus Josephus Hubertus Cuypers tarafından tasarlanan bina, Museumplein denilen müzeler bölgesinin göz bebeği. Bina, Viktoria dönemi gotik tarzın zarif bir örneği. Burası 1885'te açılmış ancak

neogotik tarzıyla Protestanlar tarafından tepkiyle karşılanmış. Mimar Cuypers inşaat sırasında daha çok süsleme kullanabilmek için planlarında gizli değişiklikler yapmış. Labirent gibi iç içe geçen odalarda binlerce nadide eser göreceksiniz. 15. ve 17. yüzyıla ait Flaman sanatçıların eserlerinin yanı sıra başka efsane sanatçılar da müzenin birçok salonunda ağırlanmakta. Müze bir günde gezilemeyecek kadar büyük. Dünyanın en büyük Hollanda sanat koleksiyonuna sahip. İlk dinsel eserlerden, Altın Çağ'ın en önemli eserlerine kadar geniş bir koleksiyon var burada. Ayrıca Asya yapıtları da oldukça göz dolduruyor. Müze; Hollanda Tarihi, İlk Dönem Resimler ve Yabancı Okullar, 17. Yüzyıl Resimleri, 18. ve 19. Yüzyıl Resimleri, Empresyonistler, Heykel ve Uygulamalı Sanatlar, Baskı ve Çizimler, Asya Sanatı olarak bölümlere ayrılmış.

## VAN GOGH MUSEUM

Müze, 1973 yılında açılmış. Bina fark ettiğiniz üzere oldukça modern. Ana bina Gerrit Rietveld, büyük dairesel kanat ise Kisho Kurokawa tarafından tasarlanmış. Müzede Van Gogh'un eserleri ve kardeşi Theo'ya yazılmış 800 mektup sergileniyor. Eserleri dikkatle incellerseniz Van Gogh'un manik depresif hayatından kesitler göreceksiniz. Müze'de Van Gogh'un ünlü Patates Yiyenler, Günebakanlı Vazo, Arles'teki Yatak Odası, Buğday Tarlasındaki Kargalar eserleri de sergileniyor.

## DAM MEYDANI

Kentin kalbindesiniz... Bakın hiç fark ettirmeden başladığımız yere getirdim sizleri. Aslında gezecek daha pek çok yer var ama şimdilik bu kadar genel kültür yeter. Gördüğünüz muhteşem bina Koninklijk Paleis (Kraliyet Sarayı), 1655 yılından beri burada. Bina aslında Belediye Sarayı olarak Jacob van Campen tarafından tasarlanmış. Napoleon'un kardeşi Louis Bonaparte tarafından saray olarak kullanılmış ve bir saraya yakışır şekilde yeniden tasarlanmış. O dönemden beri de saray olarak kullanılıyor. Meydanda NieuweKerk (Yeni Kilise) ve beyazlığı ile öne çıkan II. Dünya Savaşı anısına yapılmış National Monument'i de görüyorsunuz. Ee şimdi ne mi yapacağız? Akşamı getirdik zaten. Güzel bir akşam yemeği yedikten sonra Amsterdam gecelerine akabilirsiniz artık. Onu da mı ben söyleyeceğim canım?